

ਦੀਵਾਨੀ ਰਿੱਟ

ਕੋਰਟ ਆਈ. ਡੀ. ਦੁਆ, ਜੇ.

ਮਿਸ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਿੰਘ - ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ।

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ।

ਦੀਵਾਨੀ ਰਿੱਟ ਨੰਬਰ 54 ਸਾਲ 1958

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ (1950) - ਆਰਟੀਕਲ 5— ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ- ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉੱਥੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ— ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ- ਨਿਵਾਸੀ - ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇ- ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪਾਸਪੋਰਟ- ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ- ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਜਪਾਲ ਦਾ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਡਿਪਟੀ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ— ਕੀ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ, ਉਸ ਲਈ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ: (1) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵੇਲੇ ਉਸਦਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਨਿਵਾਸ ਹੈ; ਅਤੇ (2) ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹੋਂਦ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਸੀ, ਉਹੀ ਰਹੇਗਾ। ਭਾਰਤੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਸਨ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਵੇਗਾ। ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤੀ ਪਾਤਰ ਲਈ (15 ਅਗਸਤ, 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਸੰਭਵ ਸੀ, ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਦਤਨ ਵਸਨੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਨਿਵਾਸੀ ਬਣ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਗਣਰਾਜ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, 15 ਅਗਸਤ, 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਜਾਂ ਗਣਤੰਤਰ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਹੈ। ਮੂਲ ਨਿਵਾਸ ਨੂੰ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ 15 ਅਗਸਤ, 1947 ਨੂੰ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਲੋਪ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ

ਹੋਂਦ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਨਵੇਂ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਗਣਰਾਜ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ (1) ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼, ਅਤੇ (2) ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਤੱਥ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਐਨੀਮਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਿਹਾਇਸ਼ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਥਿਰ ਨਹੀਂ। ਇਰਾਦਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਦਾ ਲਈ ਰਹਿਣ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਘਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਪਰ ਉਹ ਨਿਵਾਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਸਨੀਕ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਸਰੀਰ ਨਿਵਾਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ, ਕਾਨੂੰਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੂਲ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਨਿਵਾਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਕਦੇ ਵਾਪਸ ਨਾ ਆਉਣ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਸਦਾ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸ ਉਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਵਸ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਜਨਮ 1928 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਉਹ 1946 ਵਿੱਚ ਲਾਹੌਰ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਉਥੇ ਹੀ ਰਿਹਾ ਅਤੇ 1953 ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪਾਸਪੋਰਟ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਆਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਆਇਆ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪਾਸਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਪਰ ਇਹ ਪਾਸਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਧਾਰਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਰਾਜਪਾਲ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਡਿਪਟੀ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਰਾਜਪਾਲ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ

ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 1, ਮਿਤੀ 17 ਦਸੰਬਰ, 1957 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਰਿੱਟ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ - ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ

ਐਲ.ਡੀ. ਕੋਸ਼ਲ - ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ

ਆਰਡਰ

ਦੁਆ J.— ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਤਹਿਤ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ 17 ਦਸੰਬਰ, 1957 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਰਿੱਟ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਾਂ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਜਨਮ 2 ਫਰਵਰੀ, 1928 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਮਰਖਾਈ, ਤਹਿਸੀਲ ਜ਼ੀਰਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਜੋ ਉਪਰੋਕਤ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਸਨ ਅਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਹਨ; ਉਸਨੇ 1938 ਤੱਕ ਜਗਰਾਓਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਨਰਸ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ਨ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਾਲ 1940 ਤੋਂ 1942 ਤੱਕ, ਉਸਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ। ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੀ ਮੌਤ ਕਾਰਨ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਪਿੰਡ ਮਰਖਾਈ ਚਲੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸਾਲ 1946 ਵਿੱਚ, ਉਹ ਲਾਹੌਰ ਚਲੀ ਗਈ ਅਤੇ ਨਰਸ ਵਜੋਂ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੇਡੀ ਐਚਿਸਨ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਈ। ਉੱਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵਜ਼ੀਫਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਾਲ 1947 ਵਿੱਚ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵਿਕਲਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਭਾਰਤ ਆਉਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸਨੇ ਭਾਰਤ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਉਪਾਅ ਵਜੋਂ ਉਸਨੇ ਸਾਲ 1950 ਵਿੱਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਲਈ ਡਿਪਟੀ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ; ਇਸ 'ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਅਗਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਹਿਲਾ ਕੈਂਪ ਦੇ ਕੈਂਪ ਕਮਾਂਡੈਂਟ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਜੋ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਉਮੀਦ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਕਦੇ ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਆਖਰਕਾਰ 1953 ਵਿੱਚ, ਉਸ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ 9 ਜੂਨ, 1953 ਨੂੰ ਇਕ ਵੈਧ ਪਾਸਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ

ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਅਤੇ 2 ਫਰਵਰੀ, 1928 ਦੱਸੀ ਗਈ ਸੀ; ਉਹ 19 ਸਤੰਬਰ, 1953 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਰਹਿਣ ਦੇ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਗਈ। 13 ਜਨਵਰੀ, 1958 ਨੂੰ, ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦਾ 17 ਦਸੰਬਰ, 1957 ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਮਿਲਿਆ; ਉਸ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦੇ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਾਰਤ ਛੱਡਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਐਕਟ, 1946 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਮਰਖਾਈ, ਤਹਿਸੀਲ ਜ਼ੀਰਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 9 ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ, ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ, ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲਈ ਉਸਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੀਸਾਈ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਧੜੇ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਗਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਕੁਝ ਪੁਰਸ਼ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਇਲਾਜ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪਾਸਪੋਰਟ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਐਕਟ, 1946 ਦੀ ਧਾਰਾ 2 (ਏ) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ "ਵਿਦੇਸ਼ੀ" ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੋਈ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਅਸਲ ਆਦੇਸ਼ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਸੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ

ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਐਗਜ਼ਿਟ ਨੋਟਿਸ ਅਸਲ ਐਗਜ਼ਿਟ ਨੋਟਿਸ ਹੈ; ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਸਕੱਤਰ, ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਹ ਹੁਕਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹਨ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰੱਥ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਇਹ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਮੁੱਖ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 6 ਅਤੇ 7 ਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਆਰਟੀਕਲ 5 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ, ਉਸ ਲਈ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ; (1) ਇਹ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਹੈ; ਅਤੇ (2) ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਤੱਥ ਉਸ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਉਹ ਸਾਲ 1946 ਵਿੱਚ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਛੱਡ ਕੇ ਲਾਹੌਰ ਚਲੀ ਗਈ ਅਤੇ 1953 ਤੱਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਰਹੀ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 394 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 5 26 ਨਵੰਬਰ, 1949 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ 26 ਨਵੰਬਰ, 1949 ਜਾਂ 26 ਜਨਵਰੀ, 1950 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਲਾਹੌਰ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ 1946 ਤੋਂ ਰਹਿ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚਲੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੇਸ਼ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਯੋਗ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ ਜੋ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਕੋਲ ਸਥਾਈ ਠਹਿਰਨ ਲਈ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਆਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਐਨਿਮਸ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਸਹੀ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਪਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਕਦੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਾਂ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਮਾਪੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇੱਕ ਐਨਿਮਸ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੋਸੇਟਾ ਐਵਲਿਨ ਅਤਾਉੱਲਾ ਬਨਾਮ ਜਸਟਿਨ ਅਤਾਉੱਲਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (1) ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ

ਹਾਲਾਂਕਿ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹੋਂਦ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਸੀ, ਉਹੀ ਰਹੇਗਾ। ਭਾਰਤੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਕੋਲ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਦਾ ਆਮ ਨਿਵਾਸ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਵੇਗਾ। ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤੀ ਪਾਤਰ ਲਈ (15 ਅਗਸਤ, 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣਾ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਦਤਨ ਵਸਨੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਬਣ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਗਣਰਾਜ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, 15 ਅਗਸਤ, 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਗਣਰਾਜ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ 15 ਅਗਸਤ, 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤੀ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਗਣਰਾਜ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਬਿਲਕੁਲ ਕੋਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਨਿਵਾਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਿ ਉਹ 1947 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਗਣਰਾਜ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਜਾਂ ਐਨਿਮਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਹਿਮਤ ਹਾਂ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਡਾਇਸੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਦੇ 6 ਵੇਂ ਐਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪੰਨਾ 97 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਿਯਮ 8 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ "

1. ਮੂਲ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪਸੰਦ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ।
2. ਪਸੰਦ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਂ ਤਾਂ-

(i) ਪਸੰਦ ਦਾ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਨਿਵਾਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ;

ਜਾਂ

(ii) ਮੂਲ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਹਵਾਲਾ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਬਾਰੇ ਵਕੀਲ ਲਈ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਮੂਲ ਨਿਵਾਸ ਨੂੰ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ 15 ਅਗਸਤ, 1947 ਨੂੰ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਲੋਪ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਨਵੇਂ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਗਣਰਾਜ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜੀ। ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵਿਨਸ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ (1), ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਿ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ, ਕਿ ਮੂਲ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਵਸਨੀਕ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹੈ ਜੋ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੂਲ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੂਲ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪਹਿਲੇ ਨਿਵਾਸ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਇਕਲੋਤੇ ਨਿਵਾਸ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪੱਕਾ ਅਤੇ ਸਥਿਰ ਇਰਾਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਦੇ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲੇਖਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਵਵਿਆਪੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਕੁਝ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਕੱਟੇ ਗਏ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ 1947 ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਵਾਪਰਿਆ, ਉਹ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਦੋ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ; ਇੱਕ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਨੇ ਇਸਲਾਮੀ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਰਾਜ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਨੇ ਇੱਕ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਰਾਜ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਥਾਈ ਘਰ ਉਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦਾ ਖੇਤਰ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਇਸਲਾਮੀ ਧਰਮਸ਼ਾਸਤਰ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਆਏ ਸਨ; ਦੂਸਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਹੇ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਲਗਾਉਣਾ

ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਿਹਾ, ਜੇ ਵੰਡ ਦੇ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤੀ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਐਨੀਮਸ ਸੀ। ਇਸ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤੀ ਨਿਵਾਸ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ, ਇੱਕ ਖੇਤਰੀ ਇਕਾਈ ਵਜੋਂ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇਕਸਾਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸੀ, ਦੀ ਹੱਦ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਵਿਨਜ਼ ਦਾ ਕੇਸ (1), ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਸਲ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਸਈਦਾ ਖਤੂਨ ਬਨਾਮ ਸਈਦਾ ਖਤੂਨ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (2), 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ; ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਜੋ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਉਸ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁੰਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕੁਮਾਰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਲਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। (3) ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਔਰਤ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਛੱਡਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਟਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪਾਸਪੋਰਟ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ (1), ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪਾਸਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਇੰਨਾ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਅਸਲ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜੀਬ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਉਸ ਕੇਸ ਦੇ ਅਜੀਬ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ (ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ) ਦੇ ਕਵੇਟਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬੁਖਾਈ, ਤਹਿਸੀਲ ਬਰਸੋਰ, ਤਾਲੁਕ ਪਿਸ਼ਿਨ, ਜੋ ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਨੇ 1940 ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਜੱਦੀ ਸਥਾਨ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਾਵੁਰ ਵਿਖੇ ਵਸ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਦਰਾਸ ਰਾਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਕਮਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਕਾਵੁਰ ਵਨ ਅਮੀਰੂਨਿਸਾ ਵਿਖੇ ਵਿਆਹ ਵੀ ਕਰਵਾ ਲਿਆ, ਜਿਸਦੇ

ਪਿਤਾ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਸਥਾਈ ਨਿਵਾਸੀ ਸਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਦੋ ਬੱਚੇ ਵੀ ਉੱਥੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਹੋਏ। ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ ਨੇ ਕਾਵੁਰ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ ਖਰੀਦੀ ਅਤੇ ਲਗਭਗ 10,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਇੱਕ ਮਕਾਨ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਲਾਰੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਸੇਧ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਉਸਨੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਲਈ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ 7 ਮਾਰਚ, 1953 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਮੋਹਰ ਹੇਠ ਪਾਸਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਸੁਭਾ ਰਾਓ, ਸੀ.ਜੇ. ਨੇ ਦੱਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ ਦੀ ਅਸਲ ਰਾਸ਼ਟਰੀਅਤਾ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜਾਂ ਕੋਈ ਸੇਧ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਅਗਲਾ ਅਥਾਰਟੀ ਜਿਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਦਾਊਦ ਅਲੀ ਆਰਿਫ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹੋਰ। ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (2), ਪਰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ, ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਸਪੋਰਟ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀਤਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਹੈ। ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਮਝੌਤੇ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਦੁਆਰਾ ਤੱਥ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਜੇ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਝੂਠੇ ਬਹਾਨੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ। ਆਖਰੀ ਕੇਸ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਹੈ, ਸੈਂਟਰਲ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਨਾਰਾਇਣ (1) ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਨਿਵਾਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ: (1) ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮ ਦਾ ਨਿਵਾਸ, ਅਤੇ (2) ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇਰਾਦਾ। ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਤੱਥ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਐਨੀਮਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਿਹਾਇਸ਼ ਨਿਰੰਤਰ ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਥਿਰ ਨਹੀਂ। ਇਰਾਦਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਦਾ ਲਈ ਰਹਿਣ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਘਰ ਨਹੀਂ ਹੋ

ਸਕਦਾ ਪਰ ਉਹ ਨਿਵਾਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਸਨੀਕ ਦੱਸ
 ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਸਨੀਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ
 ਹੋ ਸਕਦਾ, ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ, ਕਾਨੂੰਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ
 ਨੂੰ ਮੂਲ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਨਿਵਾਸ
 ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਕਦੇ ਵਾਪਸ ਨਾ ਆਉਣ
 ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਸੱਕ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਸਦਾ ਮੂਲ ਨਿਵਾਸ ਉਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ
 ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਸ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਕੇਸ
 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ, ਜਿਸਦਾ ਮੂਲ ਮੁਲਤਾਨ ਵਿੱਚ ਵਸਨੀਕ ਸੀ, ਨੂੰ ਮੂਲ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ਲਈ
 ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਲਤਾਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ
 ਉਸਨੇ ਉਸ ਨਿਵਾਸ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਨਿਵਾਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਰ
 ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵੀ ਲੈ ਲਈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ, ਉਸਦੇ
 ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਭਾਰਤ ਆਉਣ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਏ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਉਸਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਲਈ
 ਇੱਕ ਘਰ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸਦਾ ਨਿਵਾਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਕੇਸ
 ਦੇ ਤੱਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਖਰੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਜਿੱਠ ਰਿਹਾ
 ਹਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ
 ਲੈ ਕੇ ਸਾਲ 1953 ਤੱਕ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪਾਸਪੋਰਟ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਗਣਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਈ
 ਸੀ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਡੋਮੀਨੀਅਨ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਗਣਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ
 ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਜਾਂ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੌਰਾਨ ਕਦੇ ਵੀ
 ਭਾਰਤੀ ਨਿਵਾਸ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਸੀ 1947 ਤੋਂ
 1953 ਤੱਕ ਜਾਂ 1956 ਤੱਕ ਦੇ ਸਾਲ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਮੈਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ 2 ਜੂਨ, 1956 ਨੂੰ
 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਫਾਰਮ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਰਹਿਣ ਦੀ
 ਇਜਾਜ਼ਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਦਸਤਖਤ
 ਹਨ, ਜੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹੀ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਵਸਨੀਕ ਨੂੰ
 ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕ
 ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ 9 ਜੂਨ, 1953 ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ, ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਪਾਸਪੋਰਟ

ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪਾਸਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਗਣਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਥਾਈ ਪਾਸਪੋਰਟ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ, ਪਰ ਇਹ ਨੰਗਾ ਦਾਅਵਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੁਤੰਤਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਨਿਵਾਸ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਕਿ ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ 1953, ਫਰਵਰੀ, 1956 ਤੱਕ, ਉਹ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਬਾਰਾਂ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਆਈ ਸੀ, ਪਰ ਹਰ ਵਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਾਪਸ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 2 ਜੂਨ 1956 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ, ਉਸਨੇ ਭਾਰਤ ਗਣਰਾਜ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਬਣਨ ਜਾਂ ਇੱਥੇ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਲਗਭਗ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਆਉਣ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਵਜੋਂ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਥੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਵੱਕਲ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਬੁੱਢੇ ਅਤੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ 2 ਜੂਨ, 1956 ਨੂੰ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਝੂਠਾ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨਾਲ ਰਹਿ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਚਾਚਾ ਵੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਝੂਠੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਨੁਕੂਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਝੂਠੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਵੇ। ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਕੈਸਲ ਨੇ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਨਿਸਾਰ ਅਹਿਮਦ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ (1), ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲਈ ਕਿ, ਉਹ ਸਥਾਨ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਵਾਸ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਜੂਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਕੈਸਲ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵਿਜੇ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਅਥਾਰਟੀ, ਜੈਪੁਰ ਦੇ ਅਪੀਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (2), ਅਤੇ ਘੋਰੂਲ ਹਸਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਕੋਲ ਵੀ ਭੇਜਿਆ ਹੈ (3), ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਹਿਲਾ ਕੇਸ, ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ

ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਨਿਯਮ, 1956 ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ 3 ਦੇ ਨਿਯਮ 3 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਾਸਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਸੀ ਜਿੱਥੋਂ ਉਸਨੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ (1) ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਅਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ, ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਮੇਰੀ ਬਹੁਤ ਚਿੰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪਾਸਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਪਰ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਧਾਰਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਾਸਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਪਾਸਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੇਠ ਭਾਰਤ ਗਣਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ; ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ 2 ਜੂਨ, 1956 ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਗਣਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ; ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 2 ਜੂਨ, 1956 ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਗਲਤ ਹਨ ਜਾਂ ਦਬਾਅ ਜਾਂ ਗਲਤਫਹਿਮੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਦਰਅਸਲ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਠੋਸ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ। 2 ਜੂਨ, 1956 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਅਸਲ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਤੰਤਰ, ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪੂਰੀ ਅਣਹੋਂਦ ਦੇ ਨਾਲ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇੱਕ ਦਰਜਨ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਇੱਥੇ ਆਈ ਸੀ, ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਆਨ ਨਿਰਣਾਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਵਸਨੀਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਅਸਲ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਰਾਜਪਾਲ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਡਿਪਟੀ ਸਕੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਕਤ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ। ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਜਪਾਲ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਪ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਰਾਜਪਾਲ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ।

ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬੀ.ਆਰ.ਟੀ.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕਾਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸਮਝਣ ਤਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Translated by Asif Mohamad, Translator.